

Het beste voor iedereen

Erik Rozing bij Meulenhoff

De psychiater en het meisje

Het beste voor iedereen

www.meulenhoff.nl

Erik Rozing

Het beste voor iedereen

Roman

MEULENHOF

ISBN 978-90-290-9197-8
ISBN 978-94-023-1194-5 (e-book)
NUR 301

Omslagontwerp: bij Barbara
Omslagbeeld: © Laila Mjøs
Auteursfoto: © Thijs Bartels
Zetwerk: Steven Boland

© 2019 Erik Rozing en Meulenhoff Boekery bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

voor Liliane

Verbeelding is de mens gegeven voor wat hij niet is,
humor om hem te troosten voor wat hij wel is.

Francis Bacon

HET BEGIN

I De psychiater

Ik geloof niet dat ik iemand uitleg verschuldigd ben. Nee. Ik hoef me tegenover niemand te verantwoorden en hoef me nergens voor te verontschuldigen.

Het begin van het voorjaar. Ik keek om. Achter mij lag een lege straat. Grauwe appartementen. Boven mij loden wolken die zich tussen kunststof kozijnen vermenigvuldigden. Betonnen balkons. IJzeren hekken. Geen verf om de suggestie van tralies weg te nemen. Of is dit allemaal te dramatisch?

Goed dan, het was 24 maart 2014 en er stond een idioot met zijn vinger in de lucht, pal voor de deur, centimeters van de bel verwijderd. Dat was ik. De psychiater. Mijn vinger omhoog alsof ik een vraag wilde stellen. Wat doe ik hier? Een onnodige vertraging. Ik moest ophouden met doen alsof ik niet allang wist dat ik ging aanbellen. Daar was de bel voor gemaakt. Daar was ik voor gemaakt. Ook als ik het daar niet mee eens was.

Ze stond in de deuropening. Stella.

Sorry, zei ik, dat ik zo laat ben.

Op de plaats rust, soldaat!

Ze salueerde. Haar hand zakte van haar slaap naar haar mond. Ze gaapte. Ze inspecteerde mijn gezicht. Haar blik viel omlaag naar mijn schoenen, stuitte terug naar mijn gezicht en ineens voelde mijn verbazing onecht en wist ik heel goed waarom ik daar was. Om haar te redden. Hoe dramatisch dat ook klonk. Ik begreep alleen niet dát ik daar was. Ze was mijn patiënte al lang niet meer. En toch, ze had om mijn hulp gevraagd... Nee. Zo was het niet gegaan. De filmmaker had mij benaderd. Milou. Stella had mij nergens om gevraagd en zeker niet om op andere ideeën te worden gebracht.

Stella draaide zich om en ik volgde haar door de gang. In haar woning stonden enkel nog een bank, een lege kast, wat stoelen en een tafel met een zwart notitieboekje. De geur van gewitte muren. Alsof ze het appartement tot zijn oorspronkelijke staat had willen terugbrengen en elk bewijs van haar bestaan laten verdwijnen. Dit was de leegte van een einde. Of een nieuw begin.

Ik zei toch dat je terug zou komen.

Waarom ben ik hier, Stella?

Die vraag stel ik mezelf ook al jaren. Koffie? Ik kan zelf wel wat koffie gebruiken. Ik voel me doodmoe.

Milou bleef vragen om een bijdrage aan de documentaire. Maar ik ben bang dat die niet steunend zou zijn.

Het gaat mij niet om jouw steun.

Stella pakte twee mokken, schoof ze over het aanrecht naar het koffiezetapparaat. Ze schonk de koffie deels in de mok, deels over het aanrecht. Als vanzelf kwam mijn hand op de hare te liggen en bracht de kan recht boven de mok.

Suiker? Melk? Traag en maar half af rolden de woorden uit haar mond. Ik pakte een doekje en veegde de gemorste koffie weg.

Stella leunde genoeglijk tegen de keukentafel, nam een slok van haar koffie en keek me aan over de rand van haar mok, alsof deze stilte ons gesprek was en, als ik niet de juiste vragen stelde, meteen ook ons hele gesprek. Ze oogde ontspannen, bijna onverschillig, alsof het al achter de rug was. Ze had gezegd wat ze wilde zeggen. De camera had het vastgelegd. Het was klaar. Afgesloten. Ik moest op zoek naar wat nog niet af was, naar iets wat ze van mij wilde. Er was nog ruimte. Je deed niet open als je niet wilde onderhandelen, als je werkelijk niets meer wilde.

Stella, waarom wil je niet verder?

De vraag die zocht naar de waarde van het leven. Een openingsbod op een veiling. Voorzichtig. Maar te haastig. Mijn stem te zwak. Ze kon de prijs opdrijven tot ver voorbij het redelijke – en was het redelijk wat ik van haar verlangde? Leven.

Er is geen verder, zei ze. Het enige dat ik nog heb... ben ikzelf. Hoe langer ik leef, hoe minder er van mij overblijft.

Stella maakte een wilsbekwame indruk. Dit was geen impulsieve actie. En toch. Zolang ik haar kende, had ze zich niet kunnen bevrijden van haar verleden, van de daders die inspraak hadden in al haar beslissingen, die hun stem verhieven als er spanningen ontstonden, een meerderheid die haar aanzette tot zelfhaat, zelfbeschadiging, zelfmoord.

Ze hield zich met moeite staande aan mijn arm. Haar vingers drongen zich in mijn schouder. Haar gezicht hing vlak voor het mijne. Haar spottende lippen. Haar ogen die niets verhulden. Ik kon me er niet bij neerleggen, bij een leven dat onleefbaar was geworden omdat zij toevallig de verkeerde mensen was tegengekomen, omdat zij toevallig de juiste behandelaars was misgelopen, de juiste therapie niet had gekregen. Toen ze mijn patiënte was, kon ik haar niet helpen.

Maar nu... Als zij hulp zocht bij de Einder, had ik daar geen schuld aan. Zij ging uit vrije wil. En toch, hoe vrij was die wil werkelijk? Waarschijnlijk minder vrij dan ik hoopte. Mijn enige kans was een open houding, luisteren naar haar overwegingen, met haar in gesprek gaan. Wie weet kon ik me na afloop wel vinden in haar besluit. En zij misschien ook wel in het mijne. Dat ik een ambulance ging bellen. Want wat ze mij ook vertelde, ik wist dat ik haar niet haar gang kon laten gaan.

De mok viel uit Stella's hand en spatte uiteen op de keukenvloer.

2 Twee weken eerder

Stella droomde haar eiland, haar strand, het warme zand tegen haar lichaam, de zon op haar gezicht en opende haar ogen in een waterig voorjaarslicht, versneden door luxaflex. Het was al laat. Gewoonlijk was ze lang voor het licht werd wakker. Ze kneep haar ogen dicht in afwachting van de zwaarte, die alleen verdween tijdens de slaap, of een coma, en in alle hevigheid terugkeerde als ze ontwaakte, net voordat haar hoofd zich weer vulde met alles waarin ze tekortschoot, iedereen die ze teleurstelde, wie, of wat, ze eigenlijk was, wie haar allemaal haatte, wie haar in de steek liet, wie dat nog zou doen, daar beter aan deed; de gedachten die zich elke ochtend als een verplichte invuloefening herhaalden, honderd, duizend keer, steeds luider, donkerder; strafregels met een steeds dikkere stift, langs, door en over elkaar heen, eindigend in een onontwarbaar zwart.

Maar vandaag was het alsof ze zweefde. Waar kwam die lichtheid vandaan? Lang zou de zwaartekracht haar niet met rust laten. Ze zette zich schrap, opende haar ogen weer. Het moest de verflucht zijn, de Histor Monodek. Doet u maar twee emmers wit, alstublieft. Nee, niet gebroken, dat is zo ongeveer alles al, het doodgewoonste wit dat er bestaat. De verf maakte

de muren lichter, en de ruimte tussen de muren, de lucht, de lucht rook ook lichter, en zelfs zij, als door een chemische vernieuwing, voelde zich lichter.

Nog veertien dagen. Ze wist niet waarom ze dat deed. Aftellen. De voorbereidingen. Daar wilde ze niet aan denken. Eerst douchen. Het warme water voelde anders, niet meteen fijn, maar ze voelde weer dat lichte. De lange tunnel, het einde, was het dát licht? Ze schrobde de verf van haar handen, pakte de shampoo. De fles was nog bijna vol. Als er in haar geen leven meer zat, zat er in de fles nog genoeg shampoo. Maar wat maakte het uit? En waarom vergeleek ze haar houdbaarheidsdatum met die van haar boodschappen?

Ze kneedde de shampoo in haar haren, ruw haar hoofdhuid masserend, duwde ze de zeep zo diep mogelijk, tot in haar schedel, naar het vuil dat haar brein verstopte. Ze draaide de koude kraan steeds verder dicht, tot haar borst rood kleurde. Ze kon zich er niet toe brengen om onder de douche vandaan te komen. Vanavond, hoorde ze zichzelf hardop zeggen, dan mag je nog een keer, maar dan moet je nú de kraan dichtdraaien.

De bel ging. Ze pakte haar badjas en zocht haar sloffen. Al dat opruimen. Ze moesten onder het bed liggen. Haar leven was niet gebaat bij te veel orde. Nog even dan moest ze op zoek naar zichzelf. Ze trok de deur open. Milou. Haar filmmaker. Bosbessensmoothies in de ene hand, een zak croissants en haar camera in de andere.

Hé, hoe voel je je?

Elke dag vroeg Milou naar haar gevoel, alsof ze elke dag een nieuw antwoord verwachtte. Ze hield van Milous be-

langstelling, maar de toewijding, de intensiteit gaf Milou iets kwetsbaars, en dwong haar om zich af te vragen of ze aan Milous verwachtingen kon voldoen. Dacht Milou werkelijk dat haar gevoelens zich in de komende dagen steeds verder zouden nuanceren en verdiepen, tot ze veranderde in een sereen, al-liefhebbend wezen, dat haar tijd niet verdeed met angst, jaloezie, woede of wraak, dat nog net niet heilig kon worden verklaard?

Ze hadden nog genoeg tijd om eerst rustig te ontbijten, voor ze begonnen met de opnames; tijd voor meer verhalen over Milous sneue types en hun zelfverkozen dood, tijd voor meer voorbereiding, voor het graven naar nog meer pijnlijke herinneringen.

Het is essentieel, zei Milou terwijl ze haar croissant met de laatste hagelslag vulde, dat ik mij als filmmaker niet verstop. Ik kan jou niet vragen jezelf bloot te geven als ik dat zelf niet doe.

Stella knikte met haar sereenste gezicht. Zeker, zei ze, essentieel. Snel pakte ze de camera en filmde Milou. Nou meis, vertel 'ns, waarom wil je dood? Heb je het dan zo zwaar, liefde?

Stella vulde het waterreservoir van het koffiezetapparaat. Milou kwam naast haar staan, schurkte tegen haar aan, zoals huisdieren dat doen, mensen die verliefd zijn, en Milou.

Kan ik iets doen? Iets van je overnemen?

De altijd even toeschietelijke, opgeruimde Milou. Als ze het wat minder druk had gehad met schilderen, zou ze dat weekend een houten kruis in elkaar hebben getimmerd en op haar rug hebben gebonden.

Stella zette twee mokken koffie op tafel. Sensueel kon ze Milou niet noemen, maar haar lippen, hoe dun ook, waren een uitzondering.

Gewoon vertellen, zei Milou. Je moet gewoon vertellen wat er in je opkomt. We hebben nog ruim een week. We kunnen het makkelijk halen. Fragmenten die niet bruikbaar zijn, knippen we eruit. Als er een stuk is waar we niet tevreden over zijn, nemen we dat nog een keer op.

Milous stem liep over van mededogen en klonk toch zakelijk, wat versterkt werd door haar analytische blik. Haar lichaam krulde een beetje in elkaar, maakte zich kleiner dan ze al was, de underdog, maar met zelfvertrouwen, en stevige schouders, die op zoek naar nieuwe ervaringen niet protesteerden als je er een rugzak aan hing met een tent, een slaapzak, een matje, schouders die een complete kampeeruitrusting door Oost-Europa sjouwden, schouders die nooit gingen hangen. Was er een moment in Milous leven geweest dat ze er bewust voor had gekozen om al het sensitieve, al het zinnelijke dat ze bezat tot ballast te verklaren en uit te drijven?

Er bestaat een theorie over de eerste ontmoeting, zei Stella. Ik weet niet meer van wie ik dat heb. Nou, goed. Ik weet het wel. Michael. De psychopaat met wie ik te maken kreeg tijdens mijn eerste opname. De theorie is dat je brein bij elke eerste ontmoeting een inschatting maakt van drie dingen.

1. Kan x mij doden?
2. Kan ik seks hebben met x?
3. Kan x voor mij werken?

Als ik weer eens een nieuwe behandelaar had, legde ik die deze theorie voor. Bijvoorbeeld aan Manon, mijn zoveelste psycholoog, die het allemaal heel interessant vond, tot ik vroeg wie van ons beiden fysiek in staat was de ander te doden, tot ik vroeg of zij dacht dat ze seks met mij kon hebben. Uiteindelijk

zijn dat eenvoudige vragen, toch? Maar zij kon ze niet beantwoorden. Volgens haar supervisor was ik haar aan het testen. Dat klinkt meteen heel negatief, testen, terwijl als je nieuwe schoenen koopt het de gewoonste zaak van de wereld is als je ze eerst even wilt passen, als je er even een stukje mee door de winkel wilt lopen, toch? En als je zo instabiel en suïcidaal bent als ik, en sneller psychologen verslijt dan schoenen, wil je toch wel weten wat voor vlees je in de kuip hebt. Nou ja, toen ik deze vragen voorlegde aan Erik, mijn psychiater, zei die dat hij het fijn vond dat ik de moeite nam om hem uit te proberen. Hij was ervan overtuigd dat iedereen zich andere dingen afvroeg als hij iemand voor het eerst zag. Dat kon net zo goed zijn: hoe klinkt zijn stem? Van welke spelletjes houdt hij het meest? Verzamelt hij vlinders? Dat vond ik mooi en ik vroeg of we samen vlinders gingen vangen. Hij vond het ook mooi en vroeg met wie ik me identificeerde. De kleine prins of de roos?

Stella zette water op voor thee. Milou mocht niet te veel koffie, dan ging het mis. Ze zou graag zien wat er dan misging. Milou was complex – een ondergewaardeerd begrip dat sommigen alleen nog gebruikten om de smaak van wijn te beschrijven. Dat was ook zo'n misverstand, dat iemand die niet meer wil leven niet meer aan wijn denkt. Of aan seks. Maar het zou niet werken met Milou. Omdat wie ook de gelukkige ontvanger van Milous liefde zou zijn, na verloop van tijd, niet heel veel tijd, volkomen afhankelijk van haar zou worden. En zij zou daarop geen uitzondering zijn. Al snel zou ze geen stap meer verzetten zonder dat ze door Milou werd ondersteund. Een kwestie van weken voordat Milou haar 's morgens uit bed haalde, onder de douche zette, liefdevol een schuimen-

de spons over haar schouders haalde, haar borsten, haar arm omhoogtilde, haar oksel, haar buik, overal, waarna Milou de douchekop pakte en met de warme, krachtige straal haar hele lichaam masseerde. Net zo liefdevol droogde ze haar af, kleedde haar aan, zette haar aan tafel, voerde haar het ontbijt, maar zonder hagelslag, want die was op. Beteken ik dan helemaal niets voor je, zou ze dan vragen, weet je niet hoeveel ik van hagelslag hou? Of heb je je zo weinig in mij verdiept, dat je dat niet weet? Ze haatte Milou, die haar in de steek liet met het excuus dat ze even snel – daarmee bedoelde Milou zonder haar, zonder de rolstoel, waarin ze door wiens toedoen was beland? – naar de supermarkt ging om hagelslag te halen. En in Milous afwezigheid haatte ze zichzelf en haar afhankelijkheid nog heviger. Toen Milou weer terug was kon ze alleen nog maar schreeuwen. Hoer! Je ontvlucht me! Blijkbaar wil je niet bij mij zijn! Je houdt niet van me! Ze trok het pak hagelslag uit haar hand, melk, niet puur, zoals haar liefde, en smet het door de kamer. Overal hageltjes op de witte vloer. Zo uitgeput en tegelijk nog zo suïcidaal, dat Milou het voor haar deed – als je echt van me houdt – voor haar in haar polsen sneed. Onder protest. Dat zei ze erbij. Elk sneetje weer. Heel oppervlakkig. Zoals haar liefde. Met tegenzin. Met dat laffe aardappelmesje. Zo bewees Milou haar liefde en... Nou ja, wie zou het zeggen. Misschien werkte het juist wel heel goed tussen hen.

3 De maker

In 1922 maakte Robert Flaherty een van de eerste documentaires ooit: *Nanook of the North*. Een hele prestatie als je bedenkt dat hij van huis uit geen filmmaker was, maar een prospector in dienst van de Canadese spoorwegen. Hij onderzocht het gebied rond Hudson Bay, waar hij in aanraking kwam met de Inuit, de Eskimo's. Hij filmde een stam die zich de Inuk noemde. Zijn hoofdpersonage was Nanook, wat Inuit is voor Beer, en als je naar de beelden kijkt, zie je meteen dat Nanook een beer van een vent is, maar dat was niet hoe hij heette. Zijn naam was Allakariallak.

De Inuk droegen toen al westerse kleren en gebruikten vuurwapens bij de jacht. Maar wat deed Flaherty? Hij vroeg de Inuk om zich te laten filmen in traditionele kleding. Hij stelde voor dat ze, net als vroeger, met een harpoen op een walrus gingen jagen. De walrus was echt, de harpoen was echt en kijkers van toen vermoedden ook niet dat het hele stuk in scène was gezet.

De vrouwen van Nanook waren in werkelijkheid niet zijn vrouwen. Zijn kinderen waren niet zijn kinderen. En toen Nanook in een gescripte scène tot drie keer toe een langspeel-

plaat in zijn mond stopte, wist hij allang wat een grammofoon was. En wat zei Flaherty daarover? *Sometimes you have to lie to tell the truth.*

Zo'n documentaire zou je tegenwoordig een docudrama moeten noemen, en toch blijft het een absoluut meesterwerk. Flaherty maakte geschiedenis doordat hij voor het eerst de Inuit in beeld bracht. Hij zette ze zo authentiek en humaan neer. Dat was hoe hij de wereld kennis liet maken met hun manier van leven, hun gehardheid, hun doorzettingsvermogen en dat ongelooflijke optimisme dat ze uitstralen. Voor mij heeft hij daarmee de essentie van hun wezen vastgelegd: de pure liefde voor het bestaan – hoe hard dat bestaan ook was.

Dit speelde zich af in de begintijd van de documentaire. Er waren nog geen regels over wat een documentaire was, docudrama of docufictie. Nu kijken we daar anders naar, strenger misschien, en je kunt niet zomaar wat in scène zetten zoals Flaherty dat deed, maar er zijn nog steeds genoeg mogelijkheden voor vernieuwing.

Milou stond op, keek even naar de camera en vervolgde haar betoog tegen de muur boven Stella's hoofd. Het is vandaag maandag, 10 maart 2014. We hebben nog twee weken. Dat moet genoeg zijn. Dat weet ik zeker. En voor we vandaag beginnen wil ik als maker benadrukken dat het mij om jouw beleving gaat, Stella, maar dat ik uiteindelijk naar objectiviteit streef en –

Sorry hoor, zei Stella. Maar die man van de documentaire, hoe is het met hem afgelopen?

Flaherty?

Nee, die beer. Nanook.

Volgens Flaherty is Nanook twee jaar na de documentaire omgekomen van de honger. Maar in werkelijkheid stierf hij thuis, waarschijnlijk aan de gevolgen van tuberculose.

Tering... De meest romantische ziekte om aan dood te gaan. George Orwell stierf aan tuberculose. Je weet wel, van 1984. En ook Robert Louis Stevenson. Die schreef *Dr Jekyll and Mr Hyde*. Wist je dat?

Maar wat ik wilde zeggen was...

Dat je naar objectiviteit streeft.

Juist, zei Milou. Sommige mensen beweren dat er überhaupt niet één werkelijkheid bestaat, maar daar zie ik, als realist, geen ruimte voor. Ik bedoel, als we op een hoog gebouw staan, worden we dan niet door dezelfde zwaartekracht naar beneden getrokken?

Stella keek op. Serieus, Lou? Shakespeares-een-pond-van-zijn-vlees-Shylock?

Het leven is een strijd, ging Milou door, waarbij je het aflegt tegen alle willekeurige en betekenisloze ellende zonder het pantser van een geloof, of tenminste een ideologie. Maar relativisme, daar moet ik niets van hebben. Dat is discriminatie in een hip jasje van zij-die-alles-al-hebben jegens de rest, de verliezers. Kortom, wat ik wil is een documentaire die objectief is, niet gestuurd vanuit mijn overtuigingen als maker.

Stella probeerde een glimlach, een vriendelijk knikje, een blijk van waardering dat Milou haar nog iets probeerde bij te brengen over de werkelijkheid, over hoge gebouwen, over de dood. Moest zij op haar beurt Milou dan maar vertellen hoe je een documentaire maakte?

Wat ik hoop te bereiken met mijn eindexamenfilm is een oprechte weergave van de werkelijkheid. Volgens mij kan ik

dat alleen voor elkaar krijgen door transparant te zijn, doordat ik als maker mijn overtuigingen deel met jou, Stella, als onderwerp van deze documentaire. Misschien klinkt het wat al te idealistisch, maar ik denk dat als we er allebei voor kiezen om ons deze weken bloot te geven, dat er een wezenlijke uitwisseling kan ontstaan. Ons doel is om voor het eerst in beeld te brengen hoe mensen als jij, met ondraaglijk psychisch lijden, gebruik kunnen maken van hun zelfbeschikkingsrecht. Het recht om op een waardige manier afscheid te nemen van het leven. Een humaan levenseinde.

Milou pakte de camera van de tafel en gaf Stella even tijd voor reflectie, voor een bedachtzame blik, een brave glimlach naar de nieuwe docent.

Stella, je hebt voor je zelfeuthanasie een datum gekozen. Waarom die datum? Kun je daar iets over zeggen?

Dat is de dag dat ik voor het eerst met de psychiatrie te maken kreeg.

Hoelang geleden was dat?

Achttien jaar.

Al op heel jonge leeftijd dus. Toen was je... negen? Wat gebeurde er?

Ik... Dat vertel ik liever een andere keer.

Natuurlijk. Geen probleem. Kun je dan misschien vertellen hoe je bij de Einder kwam?

Stella dwong zichzelf niet in de camera te kijken. *Actie!* klonk een autoritaire stem. *Zeg iets. Kom op. Zonder dat getwijfel.* Een andere stem, langzamer, op psychiatersnelheid: *Wees nou maar gewoon jezelf, of in ieder geval een rustige, licht gedissocieerde versie van jezelf.*

De Einder, Stella. Je ervaringen. Hoe ben je daar gekomen? Ik help je wel. En als het niet in een keer lukt is dat geen

probleem. Dan stoppen we en nemen we het nog een keer op. Je moet gewoon beginnen.

Moet. Gewoon. Beginnen. De woorden echoden door haar schedel. Ben je klaar met leven en dan moet je ineens van alles. Milou hielp haar. Was dat niet lief? Je moet gewoon niet te veel nadenken.

Milou strekte haar hand naar haar uit, alsof ze haar iets aanreikte. Het gaat er niet om hoe je het doet, Stella, het gaat erom dát je het doet!

Op de valreep kreeg ze nog een nieuw levensmotto. Milous ernstige blik dwong haar om er een serieus verhaal van te maken. Alsof haar keuzes zo origineel en weloverwogen waren. Alsof het de moeite waard was om het daarover te hebben. Alsof voor iemand als zij de Einder uiteindelijk niet gewoon de enige optie was die er nog overbleef.

4 De Einder

Stella nam de trein naar Den Haag Centraal. Een enkele reis. Zo voelde het in ieder geval. Lijn 16 naar het Statenkwartier. Uitstappen bij het Gemeentemuseum. Klein stukje teruglopen. Rechtsaf de Cornelis de Wittlaan in. Halverwege stopte ze voor een huis met een kleine vijver. Een bruggetje. Ze controleerde het nummer. Dit was het. Haar eindbestemming. Ze wist niet wat ze had verwacht; een soort rusthuis, of een kerk met een begraafplaats en de gastvrijheid van een vers gedolven graf, maar in ieder geval geen doorsnee rijtjeshuis, geen jarendertigwoning. Ze belde aan met het onwerkelijke gevoel dat dit de laatste handeling zou zijn die ze zelf nog ten uitvoer bracht, voordat alles haar uit handen zou worden genomen, voordat alles verder vanzelf zou gaan.

Ineens was de voorwaarts stuwende kracht verdwenen en was er een tweede scenario waarin ze zich omdraaide. Wegliep. Weg van die hardhouten deur met de kleine raampjes, het koperen naamplaatje, de statige letters, *Dr. A.H. Mees*, de scheef hangende bel, het plastic melodietje van een speelgoedinstrument – tot er een zwierige man in de deuropening verscheen, in een versleten spijkerbroek, flets roze overhemd, zonovergoten hoofd, meer zout- dan peperkleurig baardje.

Dokter Mees?